

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนต่างสังกัด กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนต่างสังกัด กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ
  - 1.1 นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายครบทั้ง 3 ชั้น จำนวน 404 คนใน 6 โรงเรียนคือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนเทพศิรินทร์ โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม โรงเรียนสายน้ำผึ้ง โรงเรียนนาซีธรรมสาธิต และโรงเรียนวัดน้อยยาน
  - 1.2 นักเรียนในกลุ่มโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายครบทั้ง 3 ชั้น จำนวน 360 คน ในจำนวน 4 โรงเรียนคือ โรงเรียนเซนต์คาเบรียล โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ โรงเรียนเซนต์จอร์จ และโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์

1.3 นักเรียนโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 321 คน ในจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามประเมินค่าเกี่ยวกับค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ เพื่อศึกษาค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน 7 ด้านคือ 1) ทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ 2) ปัจเจกชนนิยมหรือเคารพในปัจเจกชน 3) ความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรม 4) ความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม 5) ค่านึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ 6) ความอดกลั้น ระเบียบวินัยและความไม่สิ้นดี 7) เชื่อมมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์

3. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำส่งและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไปจำนวนทั้งสิ้น 1,200 ฉบับ ได้รับคืนมา 1,085 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.4

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล SPSS (Statistical Package for Social Science)

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยการหาค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 เปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนต่างสังกัดด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็จะทำมาทดสอบความแตกต่างโดยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffé)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 1,085 คน ปรากฏว่าเป็นชาย ร้อยละ 40.2 เป็นหญิงร้อยละ 51.8 ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวนร้อยละ 31.7 ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 35.1 และศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 33.2 ผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีอาชีพค้าขาย รายได้ของผู้ปกครองส่วนใหญ่สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป ส่วนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของผู้ปกครองที่มากที่สุดคือการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาปรากฏว่าจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 404 คน เป็นชายร้อยละ 53.7 เป็นหญิงร้อยละ 46.3 ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 29.2 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 38.9 และในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 31.9 ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และมีอาชีพค้าขาย รายได้ของผู้ปกครองส่วนใหญ่สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป ส่วนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของผู้ปกครองที่มากที่สุดคือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปรากฏว่า จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 360 คน เป็นชายร้อยละ 40.6 เป็นหญิงร้อยละ 59.4 ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 32.8 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 33.0 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 34.2 ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด และมีอาชีพค้าขาย รายได้ของผู้ปกครองส่วนใหญ่สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป ส่วนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของผู้ปกครองที่มากที่สุดคือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามในโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปรากฏว่าจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 321 คน เป็นชายร้อยละ 49.8 เป็นหญิงร้อยละ 50.2 ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 33.6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 32.7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 33.7 ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด และมีอาชีพรับราชการ รายได้ของผู้ปกครองส่วนใหญ่สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป ส่วนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของผู้ปกครองที่มากที่สุดคือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ตอนที่ 2 ค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าค่านิยมประชาธิปไตยทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ ด้านปัจเจกชนนิยมหรือการเคารพในปัจเจกชน ด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ด้านความอดกลั้น ระเบียบวินัยและความมีสันติ และด้านเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์ อยู่ในระดับมาก โดยในด้านความเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์ ได้คะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.32 และด้านที่ได้น้อยที่สุดคือด้านคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญได้คะแนนเฉลี่ย 3.11

เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ในด้านทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์นั้นข้อความที่ 4 "ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ถ้ายอมรับนับถือซึ่งกันและกัน" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.65 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อความที่ 9 "เลือกตั้งไปก็เปล่าประโยชน์ยังมีคนเลวปะปนเข้ามาอยู่ดี" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.86 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก

ในด้านปัจเจกชนนิยมหรือการเคารพในปัจเจกชนพบว่าข้อความที่ 16 "ควรทำทุกสิ่งตามใจรักและชอบโดยที่การกระทำนั้นไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.54 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อความที่ 11 "การทำให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนทำให้ต่างคนต่างทำตามใจชอบขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.69 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก

ในด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรมพบว่าข้อความที่ 30 "การที่จะบอกว่าความคิดถูกหรือผิดจะต้องให้โอกาสแก่ทุกคนแสดงซึ่งเหตุผลและพิจารณาความคิดเห็นนั้นก่อน" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.52 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อความที่ 24 "การแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกับผู้ใหญ่เป็นสิ่งไม่น่ากระทำทุกกรณี ถึงแม้เราจะมีเหตุผลที่ดีกว่า" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.89 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก

ในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมพบว่าข้อความในข้อที่ 33 "การรักษาสภาพแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคน" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.71 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อความที่ 40 "ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมเป็นปัญหาที่ใหญ่เกินความสามารถของเด็กนักเรียนอย่างเรา ปล่อยาให้ผู้ใหญ่เขาจัดการกันเอง" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.79 ซึ่งก็จัดอยู่ในระดับมาก

ในด้านค่านึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญพบว่าข้อคำถามในข้อที่ 43 "การประหยัดน้ำประหยัดไฟเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีรายได้น้อยเท่านั้น" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.48 ข้อคำถามที่ 42 "การทำงานกลุ่มที่ฉลาดนั้นจะต้องรู้จักหลบหลีกและปฏิเสธงานบ้าง มิฉะนั้นเราจะต้องเหนื่อยอยู่คนเดียว" และข้อที่ 49 "เราควรจะเป็นผู้เสียสละ เมื่อเกิดการขัดแย้งกันเช่นยอมรับหน้าที่ที่ผู้อื่นไม่ต้องการเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.81 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากทั้งหมด

ในด้านความอดกลั้น ระเบียบวินัย และความไม่สันติพบว่าข้อคำถามในข้อ 55 "ระเบียบวินัยของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.58 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อคำถามในข้อ 54 "หัวหน้าควรรักษาอำนาจอย่างเด็ดขาดมากกว่าการใช้วิธีประนีประนอมในการแก้ปัญหาทางงานจึงจะประสบความสำเร็จ" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.87 ซึ่งก็จัดอยู่ในระดับมาก

ในด้านเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์พบว่าในข้อคำถามข้อที่ 70 "ประชาชนทุกคนควรรได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน" มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.68 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อคำถามที่ 66 "ความสำคัญของบุคคลขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง" มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.93 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครที่เรียนอยู่ในโรงเรียนต่างสังกัดกัน ปรากฏว่า

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยรวมทั้ง 7 ด้านของนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนต่างสังกัดกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยที่แตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต มีค่านิยมประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนคาทอลิกกับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต มีค่านิยมประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านทัศนคติที่คัดค้านมนุษย์ของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต่างสังกัดกัน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านปัจเจกชนนิยมหรือการเคารพในปัจเจกชนของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต่างสังกัด พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต มีค่านิยมประชาธิปไตยในด้านปัจเจกชนนิยมหรือการเคารพในปัจเจกชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรมของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต่างสังกัด พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต มีค่านิยมประชาธิปไตยในด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคมของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต่างสังกัด พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต มีค่านิยมประชาธิปไตยในด้านความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านค่านึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ of นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต่างสังกัด พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต มีค่านิยมประชาธิปไตยในด้านค่านึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านความอดกลั้น ระเบียบวินัยและความไม่สันติของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต่างสังกัด พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์ของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต่างสังกัดกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต มีค่านิยมประชาธิปไตยในด้านเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์เป็นรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ข้อ จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ในข้อที่ 5 "คนที่นับถือศาสนาต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันได้ถ้ายอมรับนับถือซึ่งกันและกัน" นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิตมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนคาทอลิก และในข้อที่ 10 "ทุกข์ของใครก็ควรจะเป็นของคนคนนั้นเราไม่ควรจะเอามาใส่ใจเพราะทำให้เสียสุขภาพจิต" นั้นนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนคาทอลิกและนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา มีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านปัจเจกชนนิยมหรือเคารพในปัจเจกชนเป็นรายข้อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 จำนวน 5 ข้อจึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ในข้อที่ 11 "การทำลัทธิเสรีภาพแก่ประชาชนทำให้ต่างคนต่างทำตามใจชอบขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย" นั้นนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา และนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต ในข้อที่ 13 "ควรละเมิดสิทธิของผู้อื่นบ้าง เป็นครั้งคราวเพื่อผลประโยชน์ของเรา" นั้นนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต ในข้อที่ 14 "เป็นการไม่สมควรที่จะให้คนไทยมีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจ เพราะเป็นการกระทำที่ขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยเรื่องการเคารพผู้ใหญ่" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษาและนักเรียนโรงเรียนคาทอลิก มีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต ในข้อที่ 15 "บุคคลทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการกระทำต่าง ๆ トラบเท่าที่การกระทำนั้นไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต และในข้อที่ 19 "ถึงแม้พ่อแม่ต้องการให้เราเรียนแพทย์ แต่เรามีความสนใจใน

อาชีพทหารเราก็ยังคงเลือกเรียนตามที่ใจเราต้องการ" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนคาทอลิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรมเป็นรายข้อพบที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 จำนวน 3 ข้อ จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ในข้อที่ 22 "ควรยึดถือเหตุผลที่ถูกต้องมากกว่ายึดถือตัวบุคคล" นั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในข้อที่ 23 "ความยุติธรรมอยู่ที่ความพอใจของตนเอง" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษาและนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต ในข้อที่ 28 "ในการเลือกหัวหน้าห้องควรเลือกคนที่มีความสามารถและทำประโยชน์ให้แก่คนในห้องเรียนมากกว่าเพื่อนสนิทหรือเพื่อนที่เรียนเก่ง" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นรายข้อพบที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ข้อ จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ในข้อที่ 31 "ควรให้ความร่วมมืออย่างดีในการเลือกตัวแทนของห้องไปทำหน้าที่ต่าง ๆ" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกและนักเรียนโรงเรียนสาธิต ในข้อที่ 33 "การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคน" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต ในข้อที่ 34 "ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน" และในข้อที่ 39 "เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมา สิ่งที่เราควรจะทำมากที่สุดคือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นเป็นอันดับแรก" นั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในข้อที่ 35 "ถึงชยะบนถนนเป็นเรื่องธรรมดา เราเสียภาษีให้รัฐแล้วหน้าที่ในการเก็บกวาดเป็นของคนกวาดถนน" นั้นนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต ในข้อที่ 37 "ประชาชนทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนคาทอลิก ในข้อที่ 38 "ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มถึงแม้จะขาดเราสักคน คนอื่น ๆ ภายในกลุ่มก็คงจะทำงานเองได้" นั้นนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านค่านึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม เป็นสำคัญ เป็นรายข้อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ข้อ จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ในข้อที่ 41 "ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงนี้ การเสียสละ เพื่อส่วนรวมนั้นจะทำให้เราล่าช้าไม่ทันเพื่อน" ในข้อที่ 42 "ในการทำงานกลุ่มที่ฉลาดนั้น จะต้องรู้จักหลบหลีกและปฏิเสธงานบ้างมิฉะนั้นเราจะต้องเหนื่อยอยู่คนเดียว" ข้อที่ 44 "เมื่อเห็นคนกำลังทำลายทรัพย์สินสาธารณะควรจะนิ่งเฉย เพราะไม่ใช่สมบัติของเราและไม่ควรจะสร้างศัตรูโดยการแจ้งตำรวจ" และในข้อที่ 46 "จะทำอะไรต้องทำให้ได้ประโยชน์ส่วนตนก่อนประโยชน์ส่วนรวมจึงจะตามมา" นั้น นักเรียนโรงเรียนกรวมสามัญศึกษาและนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านความอดกลั้น ระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ เป็นรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 จำนวน 3 ข้อ จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่าในข้อที่ 53 "เมื่อมีการขัดแย้งภายในกลุ่มควรจะพยายามประนีประนอมและระงับหรือขจัดเหตุการณ์เหล่านั้นให้หมดไป" นั้น นักเรียนโรงเรียนกรวมสามัญศึกษามีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนคาทอลิก ในข้อที่ 54 "หัวหน้าควรใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดมากกว่าการใช้วิธีประนีประนอมในการแก้ปัญหา งานจึงจะประสบความสำเร็จ" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรวมสามัญศึกษาและนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต ในข้อที่ 58 "ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อเพื่อนมีความคิดเห็นไม่เหมือนข้าพเจ้า" นั้นนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิต

เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยในด้านเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์เป็นรายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 จำนวน 4 ข้อ จึงเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่แตกต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ในข้อที่ 67 "ไม่ว่าผู้ใดจะนับถือศาสนาใด เชื่อชาติใดก็มีศักดิ์ศรีของความเป็นคนเท่าเทียมกัน" นั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในข้อที่ 64 "ประชาชนทุกคนต้องมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษา การทำงาน โดยเท่าเทียมกัน" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรวมสามัญศึกษามีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกและนักเรียนโรงเรียนสาธิต ในข้อที่ 69

"โดยที่มนุษย์ต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ชาตिकाเนิค และสถานภาพทางสังคมอื่นๆ การทำให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันทางการเมืองหรือกฎหมายจึงเป็นเรื่องไม่สมควรอย่างยิ่ง" และในข้อที่ 70 "ประชาชนทุกคนควรได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย โดยเท่าเทียมกัน" นั้นนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษาและนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนโรงเรียนสาธิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ก. ค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร

1. จากการวิจัยพบว่าค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ในด้านทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ ด้านปัจเจกชนนิยมหรือเคารพในปัจเจกชน ด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตัวเอง และสังคม ด้านคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ด้านความอดทน ระเบียบวินัยและความไม่สั่นดิ และด้านเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์รวมทุกด้านและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นดังนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้รับการถ่ายทอดค่านิยมผ่านทางสถาบันสังคมต่าง ๆ ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนฝูง ไปจนถึงองค์กรทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีค่านิยมของ มิลตัน โรคิช (Milton Rokeach) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรม สังคม และสถาบันสังคมต่าง ๆ อาจถือได้ว่าเป็นบ่อเกิดแห่งค่านิยมและทำหน้าที่สำคัญในการรักษาและถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง (สุนทร โคมิน และสนิท สมัครการ, 2522, 2531) ดังนั้นนักเรียนจึงอาจได้รับการถ่ายทอดค่านิยมโดยผ่านทางสถาบันสังคมต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.1 ครอบครัว ครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่จัดอยู่ในครอบครัวชนชั้นกลาง จากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน พบว่าอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ จัดอยู่ในชนชั้นสูงและกลาง โดยมีอาชีพเป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และเอกชน มากกว่ามีอาชีพเกษตรกรและกรรมกร ซึ่งจัดอยู่ในชนชั้นล่างตามการแบ่งช่วงชั้นทางสังคมของ สุกางค์ จันทวานิช (2534) ชนชั้นกลางเป็นชนชั้นที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมือง ดังคำกล่าวของ ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2536) ที่กล่าวว่า ชนชั้นกลางเป็นพลังทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อแบบแผนการบริโภค พัฒนาการความเป็นเมืองและ

พัฒนาการอุตสาหกรรม ในทศวรรษที่ 1980 และ 1990 ชนชั้นกลางมีบทบาทสำคัญในเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ และชนชั้นกลางได้มีส่วนช่วยเปิดระบบการเมืองที่กว้างขึ้น เป็นเส้นทางที่จะให้ชนชั้นล่างอื่นๆ เข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ แย้มกลิ่นฟ้า (2520) ที่กล่าวว่า ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยโดยราบรื่นจะมีโครงสร้างชนชั้นที่ประกอบด้วยชนชั้นกลางเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ และจากการศึกษาของ สุเชาวน มีหนองว่า (2534) ที่ได้ศึกษาเรื่องบุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยมของเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร พบว่า "ตัวแปรด้านฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยมของเยาวชน กล่าวคือนักเรียนที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำจะมีระดับบุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยมสูงกว่านักเรียนที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมสูง" ดังนั้นการที่ครอบครัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับชนชั้นกลางและสูง จึงทำให้มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยมต่ำ ซึ่งย่อมหมายความว่า มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูง จึงมีแนวโน้มที่จะถ่วงถ่วงหรือปลุกฝังบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแก่นักเรียน และส่งผลให้คะแนนค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

1.2 โรงเรียน นักเรียนอาจได้รับการขัดเกลาทางการเมือง (Political Socialization) จากโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นตัวการที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางการเมืองทั้งโดยตรงและทางอ้อม โดยทำให้เด็กนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเมือง บทบาททางการเมืองของตน นอกจากนี้โรงเรียนยังมีบทบาทในการส่งผ่านค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองโดยผ่านทางหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร และ ครู ดังนี้

1.2.1 หลักสูตร หลักสูตรเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่ทางโรงเรียนจัดให้กับเด็กนักเรียน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของตน เมื่อศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พบว่า มีจุดมุ่งหมายที่จะขัดเกลาเด็กให้มีความพร้อมที่จะอยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้งในด้านของระบอบการปกครองและในวิถีชีวิตของนักเรียน โดยได้กล่าวไว้ในจุดหมายของการศึกษาดังนี้ "การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข"

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2533) และเมื่อศึกษาคำอธิบายรายวิชาของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาพบว่า มีรายวิชาสังคมศึกษา 2 รายวิชา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยตรง คือ รายวิชา ส.402 สังคมศึกษาซึ่งอยู่ในวิชาบังคับแกนโดยมีจุดมุ่งหมาย "เพื่อให้มีความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองและบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อรัฐ ปฏิบัติตามกฎหมายและบทบาทหน้าที่ของตน และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข" และรายวิชา ส.031 การปกครองไทย โดยมีจุดมุ่งหมาย "เพื่อให้มีความเข้าใจในระบบการปกครองของไทย ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข" และยังมีแทรกอยู่ในรายวิชาอื่นๆของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา

จากการที่หลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่จะชัดเจนได้แก่ทำให้มีความพร้อมที่จะอยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เช่น ในรายวิชาสังคมศึกษา ส.402 และ ส.031 มีเนื้อหาและจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย ครูผู้สอนย่อมต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นอกจากนี้ในรายวิชาอื่น ๆ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ครูผู้สอนก็สามารถสอดแทรกแนวความคิดหรือวิถีทางการดำเนินชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียนได้ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการชัดเจนตามกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร เป็นนักเรียนที่มีค่านิยมประชาธิปไตยในระดับมาก

1.2.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนและทดลองการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นการฝึกฝนการปกครองตนเอง การแสดงความคิดเห็นของนักเรียน การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล ฯลฯ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของระบบประชาธิปไตย ซึ่งในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533) ได้กำหนดเวลาของกิจกรรมไว้ถึง 3 คาบต่อสัปดาห์ประกอบด้วย 1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2532 2. กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจกรรมแก้ปัญหาและหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ 3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน และยังกำหนดไว้ในเกณฑ์การจบหลักสูตรว่า "ต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัด

กิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 1 คาบต่อสัปดาห์ โดยต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดที่จัดกิจกรรมของแต่ละภาคเรียนและต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมตามที่กำหนด" กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้นพอจะแบ่งได้ดังนี้คือ กิจกรรมสภานักเรียนและคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมตามนโยบาย และกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ จากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวมาแล้วย่อมส่งผลให้นักเรียนได้ฝึกฝนและทดลองปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับประสบการณ์ตรง อันส่งผลให้นักเรียนมีค่านิยมประชาธิปไตยในระดับมาก เพราะกิจกรรมเหล่านี้มีส่วนส่งเสริมประชาธิปไตยดังนี้

1. ทำให้เด็กเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม
2. ทำให้เด็กเกิดวินัยและเคารพในกฎข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคมที่ตนอยู่
3. ทำให้เด็กเกิดความรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ของตน
4. ทำให้เด็กรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม
5. ทำให้เด็กรู้จักใช้เหตุผลและสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา

1.2.3 ครู ครูสามารถสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่นักเรียนได้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมกล่าวคือทั้ง โดยเนื้อหาวิชาที่สอนแก่นักเรียนและโดยวิธีการสอนและการปกครองเด็กในโรงเรียน ครูเป็นผู้ที่สามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญของระบบการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกคนไม่ว่าทางใดทางหนึ่งได้ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้มีเหตุผลสามารถคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นด้วยตนเอง กล่าวแสดงความคิดเห็น โดยครูจะต้องรับฟังความคิดของนักเรียน ไม่ควรมีทัศนคติในทางลบต่อนักเรียนที่กล้าคิด กล้าแสดงออกว่าเป็นเด็กหัวแข็งหรือไม่เคารพครู (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุดดีพันธ์ , 2524) หากครูสามารถปฏิบัติตนได้ดังที่กล่าวมาแล้วครูย่อมจะมีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองแก่นักเรียนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจากการศึกษาของ ภิญญู คล้ายบวร (2533) ที่ศึกษาในเรื่องการส่งเสริมค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนตามการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครมีการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่เรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตยแก่นักเรียน จึงอาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครมีค่านิยมประชาธิปไตยในระดับมาก

เท่าที่กล่าวมา จะเห็นว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นั้นได้ผ่านการขัดเกลาทางการเมืองมาจากโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร กิจกรรมเสริม หลักสูตร และ โดยครุมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี กระบวนการเหล่านี้จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก

1.3 สภาพแวดล้อม กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางความเจริญของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านข่าวสาร นักเรียนในกรุงเทพมหานครสามารถจะรับรู้หรือค้นคว้าข้อความรู้ต่างๆได้จากสื่อประเภทต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือ ห้องสมุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้แตกต่างจากชนบทอย่างยิ่ง ดังที่ พรศักดิ์ ม่วงแก้ว และ สายทิพย์ สุกดีพันธ์ (2526) ได้กล่าวว่า สื่อมวลชนนอกจากจะมีบทบาทในการกระจายข่าวสารแล้ว ยังมีบทบาทในการส่งผ่านค่านิยม ความเชื่อที่สำคัญ ๆ ในสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครจึงน่าจะ ได้รับค่านิยมประชาธิปไตยผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ เหล่านี้ นอกจากนี้เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ทางการเมืองมักเกิดขึ้นใน กรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็นการเดินขบวนเรียกร้องประชาธิปไตย การอภิปรายหาเสียงของ พรรคการเมือง และการประท้วงต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ย่อมกระตุ้นให้เด็กมีความตื่นตัวทางการเมือง และแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติ ในหาคำความรู้ จนกระทั่งอาจเกิดเป็นค่านิยมในตัวเด็กนักเรียนขึ้น

2. จากการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยค่านิยมประชาธิปไตยเมื่อแยกเป็นรายข้อตามข้อความจากแบบสอบถามทั้ง 70 ข้อพบว่าคะแนนเฉลี่ยค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด 14 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 56 ข้อ โดยข้อที่ได้คะแนนสูงสุดได้คะแนนเฉลี่ย 3.71 คือข้อที่ 33 "การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม เป็นหน้าที่ของทุกคน" เหตุที่ข้อความข้างต้นนี้ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดอาจเนื่องมาจากการตื่นตัว และการรณรงค์ในเรื่องของการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ในสังคมปัจจุบันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ากรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางความเจริญโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านข่าวสาร นักเรียนในกรุงเทพมหานครจึงรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ได้จากสื่อประเภทต่าง ๆ มากมาย ซึ่งจากการรณรงค์ในเรื่องการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมก็ได้มีการใช้สื่อต่าง ๆ ในการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น โครงการดาวพิเศษ ฯลฯ

จากสภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้นจึงส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสภาพ
สิ่งแวดล้อม จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยในข้อนี้ได้คะแนนสูงสุด

ข้อความที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือข้อความในข้อที่ 9 "เลือกตั้งไปก็เปล่า
ประโยชน์ ยังมีคนเลวปะปนเข้ามาอยู่ดี" ได้คะแนนเฉลี่ย 2.68 ซึ่งก็ยังคงอยู่ใน ระดับมาก
เหตุที่ข้อความนี้ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดอาจเนื่องมาจากความเบื่อหน่ายในความวุ่นวายทางการ
เมืองของนักการเมืองไทย ซึ่งนักเรียนอาจได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องนี้จากทางหนังสือพิมพ์
หรือ วิทยุ โทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการถ่ายทอดสดการประชุมสภา นักเรียนจะได้รับ
ข่าวสารทางด้านลบเสมอไม่ว่าจะเป็นการทะเลาะ เบาะแว้งกันหรือการมุ่งหวังทำลายฝ่ายตรง
ข้ามเพื่อให้ฝ่ายตนมีอำนาจ จึงอาจทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อนักการเมืองไทย และ
ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยในข้อนี้ได้คะแนนน้อยที่สุด

ข้อความที่ได้คะแนนอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 14 ข้อ ส่วนใหญ่จะอยู่ในด้าน
ปัจเจกชนนิยมหรือเคารพในปัจเจกชน ด้านความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม และด้านเชื่อมั่น
ในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์ ด้านละ 3 ข้อเท่ากัน ในด้านปัจเจกชนนิยมหรือ
เคารพในปัจเจกชนข้อความที่ได้รับคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ใน 3 ข้อเป็นข้อความเกี่ยวกับ
เสรีภาพส่วนบุคคล เช่น ในข้อที่ 15 "บุคคลทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการกระทำต่าง ๆ ครอบคลุม
ที่การกระทำนั้นไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น" และในข้อที่ 16 "ควรทำทุกสิ่งตามใจรักและชอบ
โดยที่การกระทำนั้นไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น" ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทรী โคมิน และ
สนิท สมัครการ (2531) ที่ศึกษาเรื่องระบบค่านิยมทางการเมือง โดยใช้ความคิดรวบยอดในด้าน
ความอิสระเสรีภาพ (Freedom) และความเสมอภาค (Equity) เป็นตัววัด พบว่าคนไทย
โดยทั่วไปเน้นค่านิยมทาง "อิสรภาพ" สูงกว่า "ความเสมอภาค" ซึ่งนักเรียนก็เป็นสมาชิกของสังคม
เช่นกัน ย่อมได้รับการถ่ายทอดค่านิยมในด้านนี้จากสถาบันสังคมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก
คนในสังคมที่มีค่านิยมในด้านนี้สูง จึงส่งผลให้ข้อความในด้านนี้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมนั้น พบว่าข้อความ 2 ใน 3 ข้อ
เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมและการรักษาความสะอาด เช่น ในข้อที่ 33 "การ
รักษาสภาพสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคน" และในข้อที่ 35 "ทิ้งขยะบนถนนเป็นเรื่องธรรมดา
เราเสียภาษีให้รัฐแล้ว หน้าที่ในการเก็บกวาดเป็นของคนกวาดถนน" ในด้านนี้การรักษาสภาพ
สิ่งแวดล้อมและการรักษาความสะอาดเป็นเรื่องที่มีการรณรงค์มาเป็นระยะเวลาพอสมควร

รวมทั้งมีการผลิตสื่อต่าง ๆ มากมายทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ และกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ทำให้นักเรียนตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ส่วนข้อความในข้อที่ 34 "คนเป็นที่พึ่งแห่งตน" ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกันนั้นอาจเนื่องมาจาก คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งการพึ่งตนเองนั้นเป็นศาสนานิกายที่นักเรียนได้รับการอบรมทั้งจากสถาบันศาสนา โรงเรียน และครอบครัว จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด

ในด้านความเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์นั้นพบว่า ข้อความทั้ง 3 ข้อนั้นเน้นในเรื่องความเสมอภาค เช่นในข้อที่ 63 "สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นสิทธิทั่วไปและทุกคนจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน" ข้อที่ 67 "ไม่ว่าผู้ใดจะนับถือศาสนาใด เชื้อชาติใด ก็มีศักดิ์ศรีของความเป็นคนเท่าเทียมกัน" และในข้อที่ 70 "ประชาชนทุกคนควรได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน" ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทรী โคมิน และสนิท สมัครการ (2531) ที่พบว่า กลุ่มนักเรียนนักศึกษา นอกจากจะมีแนวโน้มมีความสำนึกทางการเมืองสูงแล้วยังเป็นกลุ่มที่เน้นความเสมอภาคสูงกว่าด้วย ประกอบกับนักเรียนในกรุงเทพมหานครอยู่คนละเมืองหลวงซึ่งมีสภาพแวดล้อมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ตรงต่าง ๆ จากเหตุการณ์ทางการเมือง จึงส่งผลให้นักเรียนมีการตื่นตัวและเกิดการเรียนรู้ค่านิยมในด้านความเสมอภาค ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข. เปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนต่างสังกัด

1. การวิจัย พบว่า ค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนต่างสังกัดกันรวมทั้ง 7 ด้านคือ ด้านทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ ด้านปัจเจกชนนิยมหรือการเคารพในปัจเจกชน ด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม ด้านการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ด้านความอดกลั้น ระเบียบวินัยและความมีสันติ และด้านความเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์ รวมทุกด้านพบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต และนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนคาทอลิกกับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิต มีค่านิยมประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษาได้คะแนนเฉลี่ย 3.261 รองลงมา คือ นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนคาทอลิกได้คะแนนเฉลี่ย 3.232 และนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิตได้คะแนนเฉลี่ย 3.170 ซึ่งถ้าดูจากคะแนนเฉลี่ยแล้ว พบว่า นักเรียนทั้งสามสังกัดมีความนิยมประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากทุกประเภทเหตุที่เป็นดังนี้อาจเนื่องมาจากระยะเวลาของการจัดกิจกรรมสภานักเรียน กล่าวคือโรงเรียนคาทอลิกและโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีการจัดกิจกรรมสภานักเรียนมานานกว่าโรงเรียนสาธิต จากการสัมภาษณ์อาจารย์ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาพบว่า โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยซึ่งอยู่ในสังกัดของกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนเซนต์คาเบรียลซึ่งอยู่ในกลุ่มโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้มีการจัดกิจกรรมสภานักเรียนขึ้นมาก่อนที่ทางกระทรวงศึกษาธิการจะได้สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมสภานักเรียนในปี พ.ศ.2517 โดยทางโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเริ่มมีการจัดกิจกรรมสภานักเรียนในปี พ.ศ.2516 (วิชาญ จันทร์สภา, สัมภาษณ์ 15 พฤศจิกายน 2536) นับจนถึงปัจจุบันก็เป็นเวลา 20 ปีแล้วที่ทางโรงเรียนเซนต์คาเบรียลได้มีการจัดกิจกรรมสภานักเรียนมากกว่า 29 ปีแล้ว (อนุธ ตอกอังกาบ, สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2536) ซึ่งนับว่าเป็นเวลาที่นานกว่าโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสาธิต เช่น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มมีกิจกรรมสภานักเรียนขึ้นในปี พ.ศ.2524 (สุธนะ ดิงศภัทย์, สัมภาษณ์ 9 พฤศจิกายน 2536)

การที่ระยะเวลาของการจัดกิจกรรมสภานักเรียนมีผลต่อความนิยมประชาธิปไตยของนักเรียนนั้นเป็นเพราะกิจกรรมสภานักเรียนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมให้นักเรียนมีวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยดังที่ ดักเกิลด์ เอส อาร์บักเคิล (Dugald S. Arbuckle, 1962) กล่าวว่าไว้ว่า สภานักเรียนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการทํากิจกรรมมาด ๆ ของสภานักเรียนนั้นสมาชิกส่วนใหญ่มักจะต้องเห็นด้วย โดยการอภิปรายและลงคะแนนเสียง ซึ่งทำให้เด็กรู้จักคิดและพิจารณาที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังฝึกให้เด็กเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตลอดจนสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มหรือสังคมที่ตนอยู่ได้เป็นอย่างดี ฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามธรรมเนียมของสภานักเรียนและกฎข้อบังคับที่โรงเรียนได้ตั้งไว้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองอาจจะช่วยให้เด็กประพฤติตนเป็นพลเมืองดีและอยู่ในสังคมและประเทศชาติได้ดีที่สุด นอกจากนี้กลุ่มเพื่อน (Peer Groups) ก็ยังมีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ดังที่ ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ (2519) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลในการ

สร้างทัศนคติความเชื่อและค่านิยมด้านการเมืองและสังคม ดังนั้นการที่มีการจัดตั้งสภานักเรียนในโรงเรียนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มเพื่อนในโรงเรียนได้ถ่ายทอดค่านิยมต่าง ๆ โดยการฝึกปฏิบัติจริงดังที่ สกิตต์ นิยมญาติ (2524) กล่าวไว้ว่า เด็กวัยรุ่นที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันมักจะทำอะไรเหมือนกัน มีค่านิยมเหมือนกัน เพราะในกลุ่มเพื่อนก็มีการปะทะสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว การถ่ายทอดค่านิยมให้แก่กันในกลุ่มเช่นนี้จึงได้ผลมาก ดังนั้นโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมสภานักเรียนมานานน่าจะมีการสั่งสมและถ่ายทอดค่านิยมประชาธิปไตยได้มากกว่าโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมสภานักเรียนในระยะเวลาไม่นาน นักเรียนโรงเรียนคาทอลิกและนักเรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีการจัดกิจกรรมสภานักเรียนมานาน จึงน่าจะมีค่านิยมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนสาธิตซึ่งมีระยะเวลาในการจัดกิจกรรมสภานักเรียนน้อยกว่า

2. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยมประชาธิปไตยแยกเป็นรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ด้านทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของค่านิยมประชาธิปไตยพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากปรัชญา นโยบายการศึกษาของโรงเรียนทั้งสามสังกัดมีส่วนเอื้อให้เกิดค่านิยมในด้านนี้โดยทางโรงเรียน กรมสามัญศึกษานั้น หน่วยงานนี้เทศก์ กรมสามัญศึกษาได้จัดทำคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษากรมสามัญศึกษาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยได้กำหนดไว้ในคุณลักษณะที่แสดงความเป็นประชาธิปไตยในข้อที่ 2 ไว้ว่า ". . . ไว้วางใจผู้อื่น มองโลกในแง่ดี. . ." (กรมสามัญศึกษา, 2529) ซึ่งการไว้วางใจผู้อื่นและมองโลกในแง่ดีนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งถ้าหากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาได้ปฏิบัติตามคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษากรมสามัญศึกษาย่อมจะส่งผลให้นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีค่านิยมประชาธิปไตยในด้านนี้

ส่วนโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนนั้นได้กำหนดนโยบายการศึกษาและปรัชญาการศึกษาที่เอื้อให้เกิดค่านิยมในด้านทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ โดยกำหนดไว้ในนโยบายการศึกษา ข้อ 2.2 ดังนี้ "อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนทุกศาสนาให้มีทัศนคติ เห็นอกเห็นใจต่อกัน ด้วยอัธยาศัยไมตรี" และในปรัชญาการศึกษาข้อที่ 2 "โรงเรียนคาทอลิกมุ่งพัฒนามนุษย์ทั้งตัว..." (สภาการศึกษาคาทอลิก, 2528) ซึ่งความเห็น

อกเห็นใจต่อกันด้วยอหิยาศัยไมตรีนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ และการพัฒนา มนุษย์ทั้งตัว หมายถึงการมุ่งพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งทางโรงเรียนคาทอลิกนั้นมีจุดเน้นใน การใช้จริยธรรมและศีลธรรมในการอบรมนักเรียน ประกอบกับอาจารย์ส่วนหนึ่งก็เป็นนักบวช ซึ่งนักบวชเหล่านี้ต้องผ่านการคัดเลือกและทดลองหลายชั้นตอนก่อนที่จะมาเป็นนักบวชได้ ดังที่ ชนะ ธนสมบุรณ์ (2526) ได้กล่าวไว้ว่า "ผู้ที่จะเป็นนักบวชทั้งชายหญิงนี้ เป็นผู้ที่มีศรัทธาและ สมัยคราจเข้ารับการฝึกอบรมโดยมุ่งบำเพ็ญกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของมนุษย์เป็นสำคัญ แม้ กระนั้นก็ยังต้องผ่านการคัดเลือกทดลองหลายชั้นตอน จนกว่าจะประจักษ์แก่ใจตนเอง พร้อมแล้ว ทั้งกายและใจที่จะอุทิศชีวิตนี้แด่พระเจ้า พร้อมแล้วที่จะปฏิบัติตามหลักปรัชญาของศาสนา อันได้ แก่ ความรักเพื่อนมนุษย์" จากปรัชญาการศึกษาและนโยบายการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิก ประกอบกับคุณลักษณะพิเศษของนักบวช หากทางโรงเรียนปฏิบัติตามปรัชญาและนโยบายการศึกษา ย่อมจะส่งผลให้นักเรียนโรงเรียนคาทอลิกมีค่านิยมประชาธิปไตยในด้านทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์

ส่วนโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยนั้น ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาที่เอื้อต่อการเกิดค่านิยมในด้านทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ จากปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่กล่าวว่า "ความรู้คู่คุณธรรม" คุณธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่อง กำหนดความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม คุณธรรมและจริยธรรมก็คือการปฏิบัติตามตาม หลักของศีลธรรม จารีตประเพณี กฎหมายและระเบียบข้อบังคับของสังคม คุณลักษณะดังกล่าว เป็นเสมือนเครื่องมือในการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และเป็นเครื่องมือของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข (โกเศศ ค้างอินทร์, 2528) ดังนั้นทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ย่อมจะนับเป็น คุณธรรมได้ข้อหนึ่ง เพราะเป็นเครื่องมือของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้นหาก ทางโรงเรียนปฏิบัติตามหลักปรัชญาการศึกษา ย่อมจะส่งผลให้นักเรียนมีค่านิยมในด้านทัศนคติที่ดี ต่อเพื่อนมนุษย์

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้นจึงเป็นสาเหตุให้ค่านิยมในด้านทัศนคติที่ดีต่อ เพื่อนมนุษย์ของนักเรียนทั้งสามสังกัดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ด้านปัจเจกชนนิยมหรือเคารพในปัจเจกชน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยม ประชาธิปไตยในรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย แตกต่างกันระหว่างนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนโรงเรียนสาธิต โดยนักเรียน

โรงเรียนกรมสามัญศึกษามีคะแนนเฉลี่ยค่านิยมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต จากแบบสอบถามค่านิยมประชาธิปไตยในด้านปัจเจกชนนิยม หรือเคารพในปัจเจกชนนั้นสามารถแบ่งข้อความออกเป็นสามด้านด้วยกัน คือ 1) เสรีภาพภายในขอบเขตแห่งระเบียบ 2) ความเป็นตัวของตัวเอง 3) การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านของข้อความมาเปรียบเทียบกันระหว่างนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กับนักเรียนโรงเรียนสาธิต พบว่า ด้านเสรีภาพภายในขอบเขตแห่งระเบียบ มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากที่สุด ส่วนด้านความเป็นตัวของตัวเอง และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นมีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันไม่มาก เหตุที่คะแนนเฉลี่ยในด้านเสรีภาพภายในขอบเขตของนักเรียนกรมสามัญศึกษาสูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต อาจจะเป็นเนื่องจากนักเรียนสาธิตมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง จึงมักจะทำตามใจตัวเอง ดังที่ขวัญเรือน อาชีวบูลโยค ได้กล่าวไว้ว่า "ในสายตาของข้าพเจ้านั้น นักเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นนักเรียนสาธิตที่มีบุคลิกพิเศษ คือการทำตามใจตัวเองและขาดการฝึกเรื่องความพร้อมเพรียง และ "นักเรียนของเราขึ้นชื่อมากเรื่องพังไม่เป็นและหุดอยู่ตลอด" (สินีนาก สัตยมาศ, ม.ป.ป.) และ สมยศ ชิดมงคล ได้กล่าวว่า "นักเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของผมนั้นแฉ่โดยทั่วไปแล้วพวกเขาเป็นนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และมีความสามารถเฉพาะตัวสูง" (สินีนาก สัตยมาศ, ม.ป.ป.) จากการที่นักเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถเฉพาะตัวสูง จึงอาจจะทำให้ทำตามใจตัวเองจนบางครั้งอาจจะเลยขอบเขตแห่งระเบียบไปบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลย์ลดา ศิริพงษ์วิไล (2528) ที่พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านการเมืองการปกครอง ศาสนา ระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมไทย โดยทั้งอาจารย์และผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามกฎและระเบียบต่าง ๆ ของส่วนรวม เป็นปัญหาที่ประสบมากที่สุดคือนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหง ซึ่งจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ไม่พบปัญหาเช่นนี้ในนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษา

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้นอาจเป็นสาเหตุให้คะแนนเฉลี่ยค่านิยมประชาธิปไตยในด้านปัจเจกชนนิยมหรือเคารพในปัจเจกชนของนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษาสูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต

2.3 ด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรม

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความนิยมประชาธิปไตยในรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแตกต่างกันระหว่างนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนโรงเรียนสาธิต โดยนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความนิยมประชาธิปไตยในด้านนี้สูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความนิยมประชาธิปไตยเป็นรายข้อตามข้อความในแบบสอบถามในด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อความที่ 23 และ 28 โดยข้อความทั้ง 2 ข้อนี้ นักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีคะแนนสูงกว่านักเรียนสาธิต ทั้งนี้เนื่องจากมาจากกรมสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายการศึกษาและพฤติกรรมประชาธิปไตยที่เอื้อให้เกิดความนิยมในด้านนี้ไว้ เช่น จากนโยบายการศึกษาในข้อ 1. (กรมสามัญศึกษา, 2531) "...ให้นักเรียนเป็นคนคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้..." และจากลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยที่กำหนดไว้ในคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2529) "9. การใช้ปัญหาหรือเหตุผลในการตัดสินใจ" ซึ่งกำหนดโรงเรียนได้ปฏิบัติตามนโยบายหรือคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตย ย่อมจะส่งผลให้นักเรียนมีความนิยมในด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิภา เนาวัลักษณ์ (2528) ซึ่งศึกษาเรื่องพฤติกรรม จริยธรรม และแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางการเมืองตามคำรายงานของนักเรียน ครูและผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมจริยธรรมทางการเมืองในด้านความเสมอภาคและความยุติธรรม ในข้อการต่อต้านกฎหมาย หรือคำสั่งที่ไม่เป็นธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้คะแนนเฉลี่ย .97 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินแสดงว่านักเรียนอาจจะทำถ้ามีโอกาส และเป็นคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น ทั้งนักเรียนชั้น ป.6 ม.3 ครู และผู้บริหาร

ซึ่งจากการสัมภาษณ์อาจารย์โรงเรียนสาธิตไม่พบว่ามีการจัดทำโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยเป็นกรณีพิเศษ เช่นกรมสามัญศึกษาได้จัดทำคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยและโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้นจึงส่งผลให้นักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีความนิยมประชาธิปไตยในด้านความยึดมั่นในหลักเหตุผลและรักความเป็นธรรมสูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต

2.4 ด้านความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยม

ประชาธิปไตยในรายด้าน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแตกต่างกันระหว่างนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กับนักเรียนโรงเรียนสาธิต โดยนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีคะแนนเฉลี่ยค่านิยมประชาธิปไตยในด้านนี้สูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยค่านิยมประชาธิปไตยเป็นรายข้อตามข้อความในแบบสอบถามในด้านความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อคำถามที่ 31, 33, 35, 37 และ 38 โดยข้อคำถามทั้ง 5 ข้อนี้เป็นข้อความที่เน้นในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และพบว่านักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อสูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลย์ลดา ศิริพงษ์วิไล (2528) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหงในด้านการเรียนระหว่างอาจารย์และผู้ปกครองแตกต่างกัน โดยอาจารย์มีความเห็นว่าเรื่องที่ประสบมากที่สุดคือไม่ตั้งใจเรียน รองลงมาคือ ขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย แต่ผู้ปกครองมีความเห็นว่าเรื่องที่ประสบมากที่สุดคือ ขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รองลงมาคือไม่อ่านและทบทวนบทเรียน นอกจากนี้ยังพบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น โดยผู้ปกครองและอาจารย์มีความเห็นแตกต่างกัน อาจารย์มีความเห็นว่าเรื่องที่ประสบมากที่สุดคือ ไม่รู้จักกาลเทศะ รองลงมาคือ ไม่มีน้ำใจ ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนรวม ไม่รักษาทริภุชฌิมของส่วนรวม ผู้ปกครองมีความเห็นว่าเรื่องที่ประสบมากที่สุดคือ ไม่มีสัมมาคารวะ รองลงมาคือ ไม่มีน้ำใจ ไม่รู้จักกาลเทศะ ขาดความยำเกรงผู้อื่น ไม่รักษาทริภุชฌิมของส่วนรวม แต่จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ไม่พบงานวิจัยที่กล่าวถึงปัญหาพฤติกรรมในด้านความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคมของนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษา และจากการศึกษาของ ชฎาพร หัชรีย์เรีัยร (2525) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ ผลการวิจัยพบว่าเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอบปลายเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อค่านิยมทางสังคมในด้านความรับผิดชอบ โดยได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดจากค่านิยมทางสังคมทั้ง 10 ด้าน

2.5 ด้านค่านึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยมประชาธิปไตยในรายด้านพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแตกต่างกันระหว่างนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนโรงเรียนสาธิต โดยนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีคะแนนเฉลี่ยค่านิยมประชาธิปไตยในด้านนี้สูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยมประชาธิปไตยเป็นรายข้อตามข้อความในแบบสอบถามในด้านการค่านึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อคำถามที่ 41, 42, 44 และ 46 พบว่านักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิตทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากกรมสามัญศึกษาได้กำหนดพฤติกรรมของประชาธิปไตยที่เอื้อต่อการเกิดค่านิยมในด้านนี้ โดยได้กำหนดไว้ในหนังสือคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษากกรมสามัญศึกษา ในข้อที่ 5 (กรมสามัญศึกษา, 2529) "การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน" ซึ่งหากทางโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางสร้างเสริมประชาธิปไตยย่อมจะส่งผลให้นักเรียนมีค่านิยมในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภา เนาวลักษณ์ (2528) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมจริยธรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางการเมืองตามคำรายงานของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมจริยธรรมทางการเมืองของนักเรียนชั้น ม.ศ.5 ในด้านการเป็นประโยชน์ส่วนรวมทางการเมือง ในข้อ การสละสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ได้คะแนนเฉลี่ย 1.55 และในข้อการสละเพื่อส่วนรวมได้คะแนนเฉลี่ย 1.61 ซึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะทำแน่ ๆ ถ้ามีโอกาส แต่จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนสาธิต พบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในด้านการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนสาธิต โดยวัลย์ลดา ศิริพงษ์วิไล (2528) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตรามคำแหง พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในด้านการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น โดยทั้งผู้ปกครองและอาจารย์ต่างก็เห็นว่าการไม่รักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมเป็นปัญหาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหง

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้นอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้คะแนนเฉลี่ยค่านิยมประชาธิปไตยในด้านการค่านึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญของนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษาสูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต

2.6 ด้านความอดทน ระเบียบวินัย และความไม่สิ้นดี

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยค่านิยม ประชาธิปไตยเป็นรายด้านพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากนโยบายการศึกษาของโรงเรียนแต่ละสังกัดมีส่วนเอื้อให้เกิดค่านิยมในด้านความอดทน ระเบียบวินัย และความไม่สิ้นดี โดยโรงเรียนกรมสามัญศึกษาได้กำหนดไว้ในนโยบายการศึกษาข้อ 1 (กรมสามัญศึกษา, 2531) "...ให้เป็นคนร่าเริงแจ่มใส มีวินัย..." และในหนังสือคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษากกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2529) ได้กำหนดลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยในข้อที่ 4 "ความเป็นผู้มีวินัยในตนเอง" ข้อ 2 "การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น" และข้อ 1 "การรู้จักบทบาทและหน้าที่" ซึ่งถ้าหากทางโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวนโยบายการศึกษาย่อมจะส่งผลให้นักเรียนมีค่านิยมในด้านนี้

โรงเรียนคาทอลิกนั้นถึงแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ในนโยบายการศึกษา แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีว่าโรงเรียนคาทอลิกได้รับความนิยมนจากประชาชนเป็นอย่างสูง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะพิเศษของโรงเรียนคือ "เป็นโรงเรียนที่เน้นให้นักเรียนรู้จักบังคับตัวเอง มีระเบียบวินัยโดยถือว่าการบังคับตัวเองนั้นจะนำไปสู่ความสำเร็จทั้งทางโลกและทางจริยธรรม" (สุเทพ ทองมังกร, 2529) เป็นโรงเรียนที่ส่วนใหญ่จะบริหารและสอนโดยนักบวช ดังที่ ชนะ ธนสมบุรณ์ (2526) กล่าวว่า "ลักษณะพิเศษของคณะนักบวชที่เป็นครูผู้ซึ่งได้ผ่านการหล่อหลอมขัดเกลามาแล้วทุกด้าน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นผู้นำแนวความคิด แนวการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่การดำเนินชีวิต" และเป็นโรงเรียนที่เน้นทางด้านจริยธรรมและศีลธรรม จากที่กล่าวมาทั้งหมด จึงเป็นข้อสนับสนุนที่เอื้อให้นักเรียนเกิดค่านิยมในด้านความอดทน ระเบียบวินัยและความไม่สิ้นดี

โรงเรียนสาธิตนั้นได้กำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการเกิดค่านิยมในด้านความอดทน ระเบียบวินัยและความไม่สิ้นดีในนโยบายทางการศึกษาของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในข้อที่ 3 ด้านกิจการนักเรียนโดยกำหนดไว้ดังนี้ "เปลี่ยนให้เข้าสู่วินัย ให้สำนึกและรับผิดชอบ..." และในนโยบายการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ในข้อที่ 2 "เพื่อให้เข้าใจตนเอง ผู้อื่น และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ สามารถยอมรับปรับตัวได้ดี"

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้นจึงเป็นสาเหตุให้ค่านิยมในด้านความอดทน ระเบียบวินัยและความไม่สิ้นดีของนักเรียนทั้งสามสังกัดไม่มีความแตกต่างกัน

2.7 ด้านความเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยค่านิยม

ประชาธิปไตยเป็นรายด้านพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแตกต่างกันระหว่างนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนโรงเรียนสาธิต โดยที่นักเรียนกรมสามัญศึกษามีคะแนนเฉลี่ยค่านิยมประชาธิปไตยในด้านนี้สูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยมประชาธิปไตยเป็นรายข้อตามข้อความในแบบสอบถามในด้านความเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อคำถามที่ 64, 69 และ 70 โดยข้อคำถามทั้ง 3 ข้อเน้นในด้านความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในการได้รับสิทธิที่มนุษย์ทุกคนพึงมี เช่นโอกาสทางการศึกษา การเมือง และการได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย โดยนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกรมสามัญศึกษา (2529) ได้กำหนดคุณลักษณะที่แสดงความเป็นประชาธิปไตยและลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยไว้ในหนังสือคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา โดยกำหนดไว้ในคุณลักษณะที่แสดงความเป็นประชาธิปไตยในข้อที่ 2 "เห็นความสำคัญและเคารพในศักดิ์ศรีของบุคคล..." และในลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยในข้อ 7 "การทำให้เกียรติซึ่งกันและกันตามฐานานุกรม" และในข้อ 8 "การยอมรับและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของเอกัตบุคคล"

จากการกำหนดคุณลักษณะ และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตยไว้ในคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาดูกรมสามัญศึกษา ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้แจกให้แก่โรงเรียนทุกโรงถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ จึงอาจจะทำให้ค่านิยมประชาธิปไตยในด้านความเชื่อมั่นในความเสมอภาคและความสามารถของมนุษย์ ของนักเรียนกรมสามัญศึกษาสูงกว่านักเรียนโรงเรียนสาธิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ สุขาวณิช (2531) ซึ่งศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร คำจำกัดความของสิทธิมนุษยชนในการวิจัยครั้งนี้คือ "สิทธิที่มนุษย์ทุกคนพึงมีในฐานะที่กำเนิดมาเป็นมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา หรือความคิดเห็นทางการเมือง เช่น สิทธิในการดำรงชีพ สิทธิในการมีเสรีภาพ สิทธิในการศึกษา เป็นต้น" ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา มีทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในระดับดี แต่จากการศึกษาจากงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับโรงเรียนสาธิตไม่พบงานวิจัยที่กล่าวถึงค่านิยมในด้านความเชื่อมั่นในความเสมอภาค
และความสามารถของมนุษย์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต

จากผลการวิจัยทั้งหมดสรุปได้ว่า ค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลายในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยรวม
ทั้ง 7 ด้าน ตามประเภทโรงเรียนที่สังกัดพบว่านักเรียนมีค่านิยมประชาธิปไตยแตกต่างกันเล็กน้อย
ระหว่างโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนโรงเรียนสาธิต และระหว่างนักเรียนโรงเรียน
คาทอลิกกับนักเรียนโรงเรียนสาธิต ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากระยะเวลาในการจัดกิจกรรมสภานักเรียน
นักเรียน แต่เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมประชาธิปไตยแยกเป็นรายด้านตามประเภทโรงเรียนที่
สังกัด พบว่ามีเพียงนักเรียนโรงเรียนกรมสามัญศึกษากับนักเรียนโรงเรียนสาธิตเท่านั้นที่มีค่านิยม
ประชาธิปไตยแตกต่างกันทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ทางโรงเรียน
กรมสามัญศึกษาจัดขึ้น แต่โดยรวมแล้วค่านิยมประชาธิปไตยของนักเรียนทุกสังกัดโรงเรียนก็อยู่ใน
ระดับมากทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการ
ส่งเสริมและพัฒนาค่านิยมประชาธิปไตยดังนี้

1. หน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมโรงเรียนแต่ละสังกัดควรจะจัดทำโครงการที่
สนับสนุนแนวนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อที่จะเป็นการกระตุ้นให้
โรงเรียนมาปฏิบัติ และควรมีโครงการที่ต่อเนื่องกัน มีการวัดผลและประเมินผลได้
2. โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆอย่างจริงจัง
เพราะการที่ได้ฝึกการทากิจกรรมต่าง ๆ เช่น สภานักเรียนจะช่วยให้เด็กเป็นคนคิด
วิเคราะห์เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ อันก่อให้เกิดพฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตยและ
ค่านิยมประชาธิปไตยแบบมีขั้นตอนและเป็นไปตามธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาคำนิยมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในส่วนภูมิภาค เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับนักเรียนในกรุงเทพมหานครว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. ควรมีการศึกษำวิจัยที่ส่งผลให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครมีค่านิยมประชาธิปไตยในระดับมาก เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา คำนิยมประชาธิปไตยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย